

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO

Statens idrottsråd

Aloite: Liikkumisvaikutusten arvioinnin kehittämistyön käynnistäminen

Valtion liikuntaneuvosto esittää liikuntapolitiikan koordinaatioelimelle, että valtionhallinnossa käynnistetään liikkumisvaikutusten arvioinnin kehittämistyö.

Vaikutusten arvioinnin taustaa

Nykyisissä eri hallinnontasojen suunnittelu- ja päätöksentekokäytännöissä tulee tehdä vaikutusten arviointia. Tavoitteena vaikutusten arvioinnilla on tuottaa tietoa ja lisätä ymmärrystä valmistelijoille, päättäjille ja sidosryhmille suunnitteilla olevan toimenpiteen vaikutuksista. Vaikutusten arvioinnilla lisätään myös päätösten läpinäkyvyyttä sekä mahdollistetaan liikuntaan ja liikkumiseen liittyvien tavoitteiden toteutumisen arviointi.

Moni laki ja suositus edellyttävät ennakoarviointia. Esimerkiksi terveydenhuoltolaki (11§) velvoittaa kuntaa ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymää arvioimaan ennalta päätösten vaikutuksia väestön terveyteen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Terveysvaikutusten arvioinnissa (TVA) tunnistetaan ja arvioidaan hankkeen tai päätöksen aiheuttamia terveyteen kohdistuvia vaikutuksia. Kunnille on annettu myös yleinen suositus kunnallisen päätöksentekoon liitettävästä vaikutusten ennakoarvioinnista, jossa arvioidaan päätöksen vaikutukset kuntalaisiin, ympäristöön, organisaatioon ja henkilöstöön sekä talouteen (Kuntaliitto 2011). Myös valtionhallinnossa tulee tehdä vaikutusten arviointia. Esimerkiksi kiinteänä osana ministeriöiden säädösvalmistelua tehdään vaikutusten arviointia, joka kattaa säädösehdotuksen taloudelliset vaikutukset, vaikutukset viranomaisten toimintaan, ympäristövaikutukset ja muut yhteiskunnalliset vaikutukset.

Toistaiseksi erilaisissa vaikutusten arvioinneissa ei ole ollut selvästi mukana arviointia toimenpiteen tai päätöksen vaikutuksesta väestön fyysiseen aktiivisuuteen ja liikkumiseen vaikka väestön liian vähäinen fyysinen aktiivisuus on merkittävä yhteiskunnallinen haaste. Vain pieni osa suomalaisista liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Liian vähäinen fyysinen aktiivisuus vaikuttaa niin yksilöiden hyvinvointiin ja elämänlaatuun kuin laaja-alaisesti yhteiskunnan eri sektoreilla. Käytännössä kaikkien hallinnonalojen päätöksillä ja toimilla vaikutetaan väestön fyysiseen aktiivisuuteen ja liikuntaan. Väestön riittämättömään fyysiseen aktiivisuuteen puuttuminen edellyttää, että väestön liikkumisen kysymykset huomioidaan muun muassa sosiaali- ja terveys-, koulutus-, ympäristö- ja liikennepolitiikkaan liittyvässä valmistelussa ja päätöksenteossa kaikilla hallinnontasoilla.

Vaikutusten arviointi hallinnon asiakirjoissa

Sanna Marinin hallituksen ohjelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on hyvinvoinnin edistäminen ja eriarvoisuuden vähentäminen. Yhtenä keinona tavoitteeseen pääsemiseksi **hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite päätösten hyvinvointi- ja terveysvaikutuksien kattavasta arvioinnista.**

Vaikutusten arviointi nostetaan esille myös lokakuussa 2018 hyväksytyssä valtioneuvoston liikuntapoliittisessa selonteossa. Selonteon mukaan tulisi perustaa liikuntapolitiikan koordinaatioelin edistämään poikkihallinnollista yhteistyötä liikunnassa. Yhteistyön edistämiseksi

koordinaatioelimen yhtenä tehtävänä on varmistaa, että liikuntavaikutukset tulevat otetuksi huomioon lainsäädännössä ja muussa yhteiskunnallisessa uudistustyössä. Selonteon mukaan **lainsäädäntöprosesseissa tulee jatkossa arvioida vaikutukset liikuntaan, ja liikkumisvaikutusten arviointi tulee saada osaksi kaikkea suunnittelua ja päätöksentekoa.**

Liikkumisvaikutusten arviointi nostetaan esille myös selonteon tausta-aineistoksi kootussa tutkimuskatsauksessa. **Tutkijoiden mukaan eri hallinnonalojen suunnittelijoiden ja päätöksentekijöiden tulisi jatkossa arvioida, millaisia vaikutuksia tehtävillä toimenpiteillä on väestön liikkumiseen ja fyysiseen aktiivisuuteen.** Esimerkiksi tehtäessä toimenpiteitä liittyen väestön koulu-, työ- ja asiointimatkoihin tai vammaispalveluihin, kiinnitettäisiin huomiota toimenpiteen vaikutuksiin ihmisten fyysiseen aktiivisuuteen. Myös valtion liikuntaneuvosto esitti kauden 2015–2019 päätteeksi, että **liikkumisvaikutusten arviointi tulisi ottaa mukaan kaikkeen suunnitteluun ja päätöksentekoon.**

Aloite liikkumisvaikutusten arvioinnista

Erilaisia vaikutusarviointeja on olemassa jo lukuisiin yhteiskunnallisesti merkittäviin teemoihin liittyen. Ei ole realistista odottaa, että liikkumisvaikutusten arvioinnista muodostuisi oma laaja-alainen arvioinnin kokonaisuus. Sen sijaan liikkumisvaikutusten arviointi tulisi integroida osaksi erilaisia valtakunnallisia, alueellisia ja paikallisia vaikutusarviointeja.

Esimerkiksi ministeriöissä lainsäädäntöprosessien yhteydessä tehtävän vaikutusten arvioinnin tarkistuslistaan tulisi lisätä väestön liikkumiseen ja liikuntaan liittyviä kysymyksiä. Nämä kysymykset voisivat olla osa esimerkiksi muiden yhteiskunnallisten vaikutusten arviointia. Samoin kuntien hallinnossa tehtäviin päätösten ennakointiarvioinnissa tulisi huomioida väestön liikkuminen ja liikunta, jotka voisivat olla osa kuntalaisvaikutusten (ihmisiin kohdistuvat vaikutukset) arviointia.

Liikkumisvaikutusten arvioinnin integrointi osaksi muita arviointeja edellyttäisi erilaisia tukimateriaaleja ja ”tarkistuslistoja”, joiden avulla voidaan tunnistaa suunniteltavan toimenpiteen tai tehtävän päätöksen mahdolliset vaikutukset väestön liikkumiseen, liikuntaan ja urheiluun.

Valtion liikuntaneuvosto esittää, että valtionhallinnossa käynnistetään liikkumisvaikutusten arvioinnin kehittämistyö. Kehittämistyö tulisi käynnistää selvityksellä, jossa kartoitetaan vastauksia ainakin seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitkä tiedon tuottajatahot ovat tehneet liikkumisvaikutusten arviointia ja miten tietoa on hyödynnetty päätöksenteossa?
2. Mitkä ovat keskeiset a) valtionhallinnon b) maakuntien ja c) kuntien toteuttamat vaikutusten arviointiprosessit, joihin väestön liikkumiseen, liikuntaan ja urheiluun liittyvät kysymykset tulisi integroida?
3. Mitkä ovat liikkumisen, liikunnan ja urheilun kannalta keskeiset arvioitavat teemat/kysymykset, jotka tulisi olla huomioituna keskeisissä vaikutusten arvioinneissa? Entä mitä erilaisia tukimateriaaleja ja ”tarkistuslistoja” tarvittaisiin arvioinnin tueksi?
4. Millä menettelyllä liikkumiseen, liikuntaan ja urheiluun liittyvät kysymykset saadaan mukaan keskeisiin vaikutusarviointeihin?

Selvitystyön tulee tehdä suunnitelma, joka sisältää toimenpiteet liikkumisvaikutusten arvioinnin integroimiseksi osaksi muita vaikutusten arviointeja sekä toimenpiteiden toteuttamisen vastuutahot.